

Yazıçı-tənqidçi Elçinin teatr-estetik görüşləri

Tarix 25 / 09 / 2012 Saat 12:12

İftixar Piriyev

Çoxjanrlı bir yaradıcılığa malik olan Elçin sənətin bir çox sahələrində olduğu kimi ədəbiyyatşünaslıq, tənqidçilik, mədəniyyətşünaslıqda da öz sözünü demişdir. Tənqidçiliklə yazıçılıq Elçinin fəaliyyətində hər zaman yanaşı addımlamışdır. Yazıçı müsahibələrinin birində deyir: «Bu barədə mən özüm də çox fikirləşmişəm. Mənə elə gəlir ki, nəsr dünyanın obrazlı qavranılması deməkdir, tənqid isə obrazların obrazlı təsvirinə cəhd etmək deməkdir. Əslinə baxanda, bunlar başqa-başqa şeylərdir. Lakin mənim üçün bunların hər ikisi özünüifadə vasitəsidir». Elçinin tənqidçilik fəaliyyətinin uğurlu olmasının əsas səbəblərindən biri də onun bədii yaradıcılığın xarakterinə dərinədən bələd olması, yəni yazıçılığıdır. Yaxud onun yazıçı kimi ədəbiyyatda orijinal mövqe tutmasının, ardıcıl və məhsuldar surətdə çalışmasının daha bir səbəbi də yetkin tənqidçi kimi ədəbiyyatın yüksək tələblərinə bələd olması, həmişə canlı ədəbi proseslə bağlıdır. Akademik Kamal Talıbzadənin sözləri ilə desək, «... Elçin tənqidi fəaliyyətə yazıçı kimi başlamışdır. Lakin tənqidi əsərləri öz canlılığı, kəsəri, aktuallığı ilə həmişə ümumi maraq oyatmışdır». Elçin – tənqidçinin yaradıcılığı Elçin – yazıçının ədəbi-bədii fəaliyyətinin davamıdır və bu mənada onun tənqidində ədəbiyyatdan gələn ünsürlər, məqamlar çoxdur.

Azərbaycan teatr tarixinə nəzər salsaq, görürük ki, zaman-zaman ən görkəmli dramaturqlar Mirzə Fətəli Axundov, Nəcəf bəy Vəzirov, Əbdürrəhim bəy Haqverdiyev, Nəriman Nərimanov, Cəlil Məmmədquluzadə və digərləri ədəbiyyatın və teatr sənətinin nəzəri məsələləri ilə məşğul olmuş, özlərinin estetik fikirlərini irəli sürmüşlər. Yazıçı-tənqidçiliyə gəldikdə isə bu, elmi-ədəbi təcrübədə «yeni hadisə» deyildir. Mirzə İbrahimov, Mehdi Hüseyn və digərləri həm görkəmli yazıçı, həm də peşəkar tənqidçi qələminə malik idilər. «Elçinin simasında isə yazıçılıq da, tənqidçilik də professionallığın ölçülərinə, tələblərinə tam cavab verir».

Öz sələfləri kimi ciddi, sanballı elmi-nəzəri əsərlərin müəllifi olan Elçin Azərbaycan ədəbiyyatşünasları, tənqidçiləri sırasında mötəbər simalardandır. Elçinin tənqidi üçün obyektivlik, cəsarətli elmi-nəzəri mülahizələr, ehkamçı fikirlərlə barışmazlıq, aydın, səlis dil xarakterikdir. Elçin həmişə ədəbiyyatşünaslığın çətin, prinsiplial, həlledici məsələlərinə toxunmuşdur; o, bir tərəfdən sənətin aktual problemlərini müasir tələblər baxımından dəyərləndirir, digər tərəfdən isə saxta, qərəzli, ideologiyaya qulluq edən tənqidin tənqidi ilə məşğul olurdu. «Elçinin tənqidi məqalələrinin əksəriyyətinin kompozisiyası, təhkiyə tərz, obrazlılığı, müəllifin oxuculara yaxınlığı ilə seçilir və bir zamanlar akademik Məmməd Cəfər Cəfərovun tənqiddən tələb etdiyi kimi «ədəbi əsər qədər təsirli» olmaları ilə diqqəti cəlb edirlər».

Hələ 1971-ci ildə «Ədəbiyyat və incəsənət» qəzeti dramaturgiya və teatrbağlı sənətkarlıq məsələlərinə həsr olunmuş müzakirə açmışdı. Bu müzakirədə Elçin belə bir fikir vurğulayırdı ki, «Azərbaycan dramaturgiyası, Azərbaycan teatr sənəti dedikdə, söhbət zəngin ədəbi irsə malik dramaturgiyadan, yüksək bədii-estetik ənənələrə malik bir teatr sənətindən gedir və bu dolğunluq, bu yetkinlik də, öz növbəsində, mühüm problemlər qaldırır». Bu problemlər sırasında yüksək ideya-bədii keyfiyyətli dramaturgiya, bu dramaturgiyadakı qəhrəman-xarakter məsələsi, müxtəlif üslublu, müxtəlif estetik konsepsiyaları ilə seçilən rejissor sənətkarlığı və ən nəhayət teatr-tamaşaçı tənəsüblüyünü təhlil edən Elçin yazır: «... tamaşaçının zövq zənginliyi teatrın

sənət kamilliyini tənzimləyir, eyni zamanda teatrın daxili bədii kütləsi, estetik mündəricəsi tamaşaçı zövqünü müəyyənləşdirir».

Elçin estetik idealların təqdimində, ifadəsində ən ideal yol olan sənətkarlığı seçmiş və bu əsərlər onun zamanının ədəbi tənqidinə də söz demək imkanı vermişdir. Güclü vətəndaşlıq hissi ilə nəzəri-estetik səviyyənin müasirliyi Elçinin müasir tənqiddə axtardığı əsas estetik keyfiyyətdir. Elçin hər zaman özünün sənətkar konsepsiyasına – millilik və bəşəriyyətə sadıq qalaraq ədəbiyyatşünaslığımızı, sənətşünaslığımızı bu gün də narahat edən problemləri həm bədii nəsrin təcrübəsində, həm də onun tədqiqində dəqiqliklə araşdırır, təhlillər və müqayisələr aparır; «... özündən əvvəlki görkəmli yazıçı-tənqidçilərdən fərqli olaraq Elçinin ədəbi tənqidində ideologiya və sosioloji tənqid yoxdur. Bədii yaradıcılıqda olduğu kimi onun tənqidi fəaliyyətinin də meyarı millilik və bəşəriyyətdir».

Bütün varlığı ilə ədəbiyyata, incəsənətə, o cümlədən teatr sənətinə bağlı bir sənətkar olan Elçin də haraya getsə, nə işlə məşğul olsa əsas yaradıcılıq sahəsi olan ədəbiyyatla yanaşı, teatr işi ilə də maraqlanır və bu sənətin məna və mahiyyətini, məqsədini unutmur.

Elçin teatra, oradakı yaradıcılıq işinə, eyni zamanda teatr və tamaşaçı münasibətlərinə toxunaraq: «Tamaşaçı ilə teatr bir-biri ilə sıx əlaqədədir ki, tamaşaçının zövq zənginliyi teatrın sənət kamilliyini tənzimləyir, eyni zamanda teatrın daxili bədii kütləsi, estetik mündəricəsi tamaşaçı zövqünü müəyyənləşdirir. Oudur ki, burada bir tənəsüb – qarşılıqlı mənəvi emosional anlamdan doğan bir tənəsüb vacibdir» fikrini söyləyir.

Məlumdur ki, resenziya tənqidin janrları içərisində kəmiyyətə çox böyük üstünlüyə malikdir. Amma o da məlumdur ki, bu kəmiyyət hər zaman keyfiyyəti üstələmir. Vaxtilə Elçin «Uman yerdən küsərlər» adlı məqaləsində haqlı olaraq yazırdı: «Saysız-hesabsız resenziyaları oxuyursan və əsaslandırılmamış təriflərə həqiqətən mat qalırsan, bu nədir, məclislərdə söylənilən boğazdan yuxarı sağlıqdır, yoxsa tənqid nümunəsidir?»

Bir sıra tənqidi məqalələrdə resenziya axınından, bu gərəkli janrın pis mənada kütləviləşməsindən söz açan və bu tipli resenziyaları haqlı olaraq tənqid edən Elçinin digər bir məqaləsi də diqqət çəkir. «Səhnəmizin sabahı naminə» adlanan bu məqalədə teatr sənətinin vəziyyətini təhlil edən Elçin çox böyük narahatlıqla Azərbaycan teatrının Azərbaycan mədəniyyətini bütün vüsəti ilə layiq olduğu bədii-estetik qüdrətilə tam şəkildə təmsil edə bilməməsini vurğulayır. Qədim və zəngin ənənələrlə zəngin Azərbaycan teatrının vaxtilə böyük aktyor, rejissor məktəblərinə malik olduğu halda hazırda rejissor qıtlığı ilə üz-üzə qaldığını mədəniyyətimiz üçün acınacaqlı hal hesab edir; eləcə də Ə.Zeynalov, L.Bədirbəyli, S.Hüseynov, Ş.Məmmədova, G.Cüləhmədova, E.Aslanov kimi sənətkarların teatr həyatından kənar qalmalarının səbəblərini inzibati-təşkilati məsələlərin həllində axtarır və qeyd edir ki, əsasında milli özünüifadə dayanan sənət bəşəri mahiyyət daşıya bilər. Elçin yazır: «Bir anlıq yaxın keçmiş qayıdaq. A.İsgəndərov bir tərəfdən tarixi mövzulu «Vaqif»i, yaxud müasir mövzulu «Bahar suları»ni tamaşaya qoyurdu, digər tərəfdən də «Otello»nu və hər iki halda müvəffəqiyyət qazanırdı... M.Məmmədov bir milli klassikaya müraciət edib «Dəli yığıncağı»ni, «On ikinci gecə»ni tamaşaya qoyurdu və hər iki tamaşada biz, ənənə ilə novatorluğun dialektik vəhdətini görürük. T.Kazımov bir tərəfdən... lirik-psixoloji təmayülü məharətlə inkişaf etdirirdi, digər tərəfdən isə «Antoni və Kleopatra»ni tamaşaya qoyurdu».

Narahatlıq doğuran bu problemlərlə yanaşı Elçin teatrın geriləməsinin ən böyük günahını teatr tənqidində görürdü. Teatr tənqidçilərini xalqın təəssübünü çəkməməkdə, şəxsi maraq hissələrini üstün tutmaqda, vətəndaş ehtirasının və cəsarətinin zəif olmasında günahlandırır: «Bu gün Azərbaycan teatr tənqidi, çox təəssüflər olsun ki, az qala sönük, səriştəsiz təsviri xarakter daşıyan stereotip resenziya tərifi-namələrlə əvəz olunub. Nə üçün? Ona görə ki, bu cür stereotip resenziya-tərifi-namələrin yağışdan sonrakı göbələk kimi artması, çoxalması şəxsi maraq hissəsinin üstün tutulmasının nəticəsidir». Daha sonra Elçin qeyd edir ki, teatrın inkişafı yalnız tənqiddən

asılı deyil, lakin tənqidin təşəbbüskarlığından çox şey asılıdır. Həmçinin Azərbaycan səhnəsində dünya opera və operetta incilərinin oynanılmamasına təəssüf edir. Bir sıra tamaşalarda Azərbaycan dilinin eybəcər vəziyyətə salınmasından, tamaşaçıları əsərin mənası, məzmunu, quruluşu ilə deyil, kobud tələffüzlə güldürməyə çalışan teatr kollektivlərindən narazılıq edir və tövsiyə edir ki, teatr problemləri o zaman həll oluna bilər ki, «... bizim hər birimiz, ilk növbədə isə əlaqədar təşkilatlar özünütənqidi bir ehtiras ilə, vətəndaş qayələri ilə sözdən işə keçsin, teatr sənətimizin, əslində isə ümumiyyətlə, mədəniyyətimizin inkişafı naminə əlindən gələni əsirgəməsin, öz işini yenidən qurmağı bacarsın».

Elçinin Azərbaycan teatr sənətinə, xalq oyun-tamaşa mədəniyyətinə vurğunluğunu isbat edən daha bir məqalə Elçin Aslanovun «El-oba oyunu, xalq tamaşası» kitabına həsr etdiyi «Vətəndaş qayəsi ilə» yazısıdır. Əsərdən aldığı təəssüratları oxucularla bölüşən Elçin Azərbaycanda peşəkar teatr ilə xalq teatrını bir-birindən ayırmağı doğru hesab etmir və bu kitabı «yalnız sənətsünaslıq, folklorşünaslıq, lüğətsünaslıq faktı yox, ... xalqşünaslıq faktı» adlandırır. Bu kitab xalqımızın mənəvi zənginliyini, mədəni qadrlığını bir daha bizim diqqətimizə çatdırır və bu mənada, gələcəkdə görüləsi vacib və böyük işlər barədə düşündürür, bizi iş görməyə, o böyük mədəni-mənəvi irsə layiq olmağa, o irsi yalnız özümüzün yox, dünya mədəniyyətinin faktı kimi təqdim etmək naminə vətəndaş fəaliyyətinə çağırır.

Elçin sənətə həmişə aydın, vicdanlı, məsuliyyətli münasibət bəsləyir; obyektivlik, xeyirxahlıq və tələbkarlıq mövqeyindən yanaşır. Teatrın bütün komponentləri barədə səhifə fikiri söyləyir. Və göstərir ki, hər hansı bir böyük teatrdə müxtəlif üslubların, konsepsiyaların olması nəinki mümkündür, hətta vacibdir və bu üslublardan hər hansı birinin təqdir edilməsi digərinin inkarı hesabına olmamalıdır. «Bir rejissor realist rəngləri üstün tutub, əhatəliliyə, monumentallığa meyil edib, özünü intellektual sənətdə tapdığı üçün yaxşı tamaşa qoyur, digər rejissor isə emosional sənətə, səhnə şərtliklərinə arxalanıb, hətta ən kiçik mizanlarda belə daha artıq kameralıq axtardığı üçün pis tamaşa qoyur, – mövqeyi kökündən yanlışdır. Mehdi Məmmədovun da, Tofiq Kazımovun da, Əliheydər Ələkbərovun da səhnəyə müxtəlif yaradıcı münasibəti bugünkü Azərbaycan mədəni həyatı üçün əhəmiyyətli hadisədir, çünki həmin müxtəliflik bir zənginlik, rəngarənglik gətirir, əks təqdirdə eynilik aləmi yaranar ki, bu da bədii-estetik zövqün kütləşməsinə gətirib çıxarar».

Elçin bir tənqidçi kimi, ədəbiyyata, sənətə aid irili-xırdalı bütün məqalələrində obyektiv, prinsipial və tələbkar olduğu, yeni mükəmməl, estetik prinsiplərə əsaslandığı kimi, tənqidçi məsuliyyətini də əsas tutur. «Müasir tənqidimiz. Vəziyyət və vəzifələr» məqaləsində həmkarı C.Məmmədovun rejissor Tofiq Kazımovun klassik əsərlər üzərində «apardığı əməliyyat» haqqında bir cümlə ilə verdiyi hökmü – «Rejissor Tofiq Kazımovun klassiklərimizin əsərləri üzərində apardığı əməliyyat, C.Məmmədquluzadənin «Ölülər» və Ə.Haqqverdiyevin «Pəri Cadu» pyeslərinə «düzəlişləri» bəzi tamaşalara verdiyi quruluş belə priyomlardandır» hökmünü tənqid edir: «...hərgah rejissorun «düzəlişləri» yalnız ... «Ölülər»i tamaşaya qoyarkən, bəzi monoloqları müasir səhnənin ehtiyaclarına müvafiq hesab edərək ... bir neçə yerdə parçalayır. C.Məmmədquluzadənin böyük silahdaşı və məfkurə dostu M.Ə.Sabirin şeirlərinə müraciət edir, o zaman ... hansı «priyomlardan» söhbət gedə bilər? Əgər belə olsaydı, sovet teatrlarının ədəbi ictimaiyyət tərəfindən yüksək qiymətləndirilən bir çox məşhur tamaşaları, deyək ki, Vaxtanqov teatrının «Şahzadə xanım Turandot» tamaşası daha böyük ittihamlara məruz qalmazdı?».

Tofiq Kazımov sənətinə və şəxsiyyətinə hörmət və sevgisini Elçin bir sıra məqalələrində, müsahibələrində ehtiramla bildirmiş və qeyd etmişdir ki, «Sənətkar zamanı seçmir, amma zaman sənətkarı yetişdirir... onun bütün sənət qələbələri yalnız Azərbaycan teatr sənətinin deyil, bizim milli mədəniyyətimizin bədii-estetik hadisələri idi».

K.S.Stanislavskinin yazdığı kimi, «səhnə sənəti mürəkkəb, rəngarəng və canlı bir yaradıcılıq sahəsidir. Bu sahədə çalışan adamın (aktyorun, rejissorun və q.) istedadlı olması azlıq etdiyi kimi, məsələn, aktyordan rol üzərində işləmək, səbrlə, inamla, həm də sevərək işləmək bacarığı tələb olunduğu kimi, səhnə sənəti haqqında yazmaq da böyük məsuliyyət, yüksək savad, zövq,

zəngin təxəyyül və işıqlı, güclü təfəkkür tələb edir». Alman şairi Höte nahaq deməyib ki, «teatr haqqında yazmaq xüsusi bir işdir. Hər kəs ona ən xırda təfsilatına qədər bələd deyilsə, yaxşısı budur ki, qoy bununla məşğul olmasın». Müdriklər bunu da deyiblər ki, sizi tənqid edən, məsləhət verən adam gərək ağıllı və nəcib, hər cür paxıllıq hissindən azad, dərin biliyə, zəkaya malik və hər şeydən baş çıxaran adam olsun. Danılmaz bir həqiqətdir ki, səhnə sənəti haqqında yazmaq, onu «sözlə, yazı ilə təfəkkür və təsəvvür predmetinə çevirmək qat-qat çətinidir. Bu çətinlikdən görün kimlər şikayət eləyib: Didro, Şiller, Belinski, Stanislavski!...».

Həqiqətən də teatr sənəti barədə, xüsusilə aktyor ifası haqqında yazmaq, özü də obyektiv, səhih, tələbkarlıqla yazmaq çətinidir; çətin olduğu qədər də məsuliyyətlidir. Elçin bir tənqidçi kimi, teatr sənətini dərinləndirən bilən bir adam kimi bu işin öhdəsindən də bacarıqla gəlmişdir.

Bu baxımdan Elçinin demokratik yazıçımız Cəlil Məmmədquluzadənin «Ölülər» əsərinin rejissor Mərahim Fərzəlibəyovun quruluşunda Akademik Milli Dram Teatrında göstərilən tamaşası haqqında yazdığı «Ölülər»in ölməzliyi» məqaləsi də əhəmiyyətlidir. Əsərin mətninə əsaslanaraq tamaşanı bütövlükdə, eləcə də rejissor işini, aktyor ifasını yüksək professional səviyyədə təhlil edən, «Ölülər»in bütün hərfləri (hüceyrələri) ilə Azərbaycan xalqının cəhalət və nadanlığa qarşı mənəvi etirazına, protestinə bağlı bir əsər olduğunu və onun yalnız dramaturgiyamızın və ümumiyyətlə ədəbiyyatımızın, milli teatr sənətimizin inkişafında deyil, XX əsr ictimai fikrimizin formalaşmasında mövzu və məzmun mündəricatının dəqiqləşməsində çox ciddi və effektiv rol oynadığını söyləyən tənqidçi Elçin bu əqidədir ki Azərbaycan teatri hər dəfə «Ölülər»ə müraciət edəndə, bu artıq ədəbi-mədəni mühit çərçivələrindən çıxaraq ictimai hadisəyə çevrilir.

Akademik Milli Dram Teatrımızın, konkret olaraq rejissor Mərahim Fərzəlibəyovun «Ölülər» faciəvi komediyasına müraciət etməsini ciddi yaradıcılıq cəsarəti ilə bağlayan, burada iddia ilə imkan arasında heç bir təzad olmadığını, «Ölülər»i yenidən (təxminən 39 ildən sonra «Ölülər»in, axırıncı dəfə həmin teatrın səhnəsində, rejissor Tofiq Kazımovun quruluşunda 1966-cı il noyabr ayının 12-də, ilk tamaşası göstərilmişdi) göstərmək iddiası ilə rejissorun və ümumiyyətlə Akademik teatrımızın imkanları arasında estetik vəhdət olduğunu söyləyən tənqidçi Elçin bu qənaətdədir ki, «Ölülər»in bədii nüvəsi – protest, etirazdır və əsərdə bu etirazın ikili bədii ifadəsi (və təsdiqi) var. Kefli İskəndərin timsalında pozitivliklə ifadəsi və Şeyx Nəsrullah nə qədər ikrah doğursun – hər iki güclü bədii xətt «Ölülər»i öz məqsədinə – cahillərin və nadanlığın örtüyünü açıb kökündən dəyişiləsi bir cəmiyyəti çıpaq şəkildə göstərməyə – doğru aparır» .

Heç şübhəsiz ki, Elçin teatr sənətini incəliklərinə qədər bilən, mövcud şəraitdə də bu sənətin irili-xırdalı problemlərini, onları doğuran səbəbləri, aradan qaldırılması vasitələrini göstərməyə qabil bir sənətkardır. Teatrlarımızın yaradıcılıq işinə ciddi əngəl törədən irili-xırdalı problemlərin bolluğu, xüsusilə dövrlə, zamanla bağlı olaraq kosmik inkişaf əlaqədar teatrlarımızın maddi-texniki bazasının aşağı səviyyədə olması narahatlıq doğurur. 1 avqust 2002-ci il tarixli «525-ci» qəzetdə xalq yazıçısı Elçinin müasir teatr problemləri ilə bağlı müsahibəsi dərc olunmuşdur. Ədib qəzetin müxbirinin «Elçin müəllim, ötən teatr mövsümünü siz necə qiymətləndirirsiniz?» – sualına olduqca tutarlı, gerçək, obyektiv, həm də yığcam şəkildə belə cavab verib: «Çətin və maraqlı... Çətin ona görə ki, bu mövsümdə də Azərbaycan teatri ciddi maddi çatışmazlıqlarla üzləşdi, bir sıra mühüm texniki problemlər yenə də həll olunmamış qaldı. Ancaq həm də maraqlı, ona görə ki, bu çətinliklərə baxmayaraq, bir sıra yaddaqalan teatr hadisələrinin – quruluşların, tərtibatların, ifaların şahidi olduq». Teatrın ümumi yaradıcılıq həyatına dərinləndirən nəzər salan Elçin teatrın maddi-texniki bazasının «istənilən səviyyədə olmadığını nəzərə çatdıraraq bildirib ki, «teatrda maddi-texniki bazanın möhkəmləndirilməsi ilə bağlı bütün təşəbbüslər, istəklər gəlib, təbii ki, maliyyəyə dirənir». Elçin bu müsahibəsində səhnə texnologiyası ilə səhnə estetikasının bu gün bir-birindən daha asılı vəziyyətdə olduğunu, müasir dövrdə rejissor sənətinin də, səhnəqrafiyanın da, teatr musiqisinin də, eləcə də aktyor ifasının da inkişafında mükəmməl səhnə texnologiyasının əhəmiyyətli rol oynadığını söyləyib. «Rejissorun da, rəssamın da, bəstəkarın da tamaşaya müasir estetik tələblərə uyğun quruluş verməsindən, tərtibat hazırlamasından, musiqi

səsləndirməsindən ötrü teatrın ən yeni texnologiyaya malik olması vacib şərtidir» – deyən Elçin «Azərbaycan teatrının müasir səhnə texnologiyası ilə təmin olunmaması milli teatr sənətimizi inkişafdan» qoyduğu üçün narahatlıq keçirir. «Bu gün teatr artıq internetə çıxır. Teatrşünaslıqda «internet tamaşalar» anlayışı yaranır və əlbəttə, bizim teatrlarımız da bu cür tamaşalar verə bilsəydi, mədəniyyətimizdə böyük hadisə olardı» – deyərək mühüm bir məsələyə toxunan Elçin təəssüf hissi ilə bildirib ki, «Biz bunu edə bilmirik». Sonra dramaturq Elçin bunun səbəblərini araşdırıb göstərmiş ki, «Bizim tamaşalarımızda çox güclü aktyor potensialı var. Son illərin bir sıra tamaşaları göstərir ki, bizdə potensial imkanlarını hələ sonacan üzə çıxarmamış istedadlı sənətkarlarımız var. Repertuarda dünya klassikası, milli klassika, müasir əsərlər var. Ancaq tamaşanı internet səviyyəsinə çıxara biləcək maliyyə imkanları və bunun da nəticəsi kimi səhnə texnologiyası yoxdur».

«Ədəbiyyat söhbəti» adlı müsahibəsində də Elçin ümumbəşəri ədəbi dəyərləri öz sənətkar düşüncələri kontekstində təhlil edir: «dəfələrlə keçilmiş yollar»da açıq qapını döyməməyi, öz orijinal sözünü deməyi və orijinal dəst-xəttini göstərməyi vacib hesab edir. Elçin Ədəbiyyatın predmeti nədir? sualına da mükəmməl cavab verir: «... xislət və xislət o qədər mürəkkəb, zəngin və ziddiyyətlidir ki, «keçmiş yollar»da öz məxsusi sözünü demək üçün həmişə münbit zəmin var. İstedadın gücü də o münbit zəmindən, o əlverişli imkanlardan istifadə etmək bacarığındadır».

Bu gün Elçinin bədii yaradıcılığı özündən sonrakı nəsildən olan cavan yazıçılar üçün bir çox cəhətdən nümunə olduğu kimi, görkəmli tənqidçi və ədəbiyyatşünasın səmərəli fəaliyyəti də yeni nəsillər üçün mənalı nümunədir. Hazırkı mərhələdə bədii yaradıcılıq, ədəbi və teatr tənqidi haqqında nüfuzlu söz deməyə, istənilən məkanda onu təmsil etməyə Elçin Əfəndiyevin mənəvi haqqı və səlahiyyəti çatır. Filologiya elmləri doktoru, professor Vilayət Quliyevin dediyi kimi, «...dünən olduğu kimi bu gün də bilavasitə ədəbi prosesin mərkəzində dayanan və ...buna görə də həmin ədəbi prosesin yönü, istiqaməti, gələcəyi üçün hamıdan çox narahatlıq keçirən yazıçı və tənqidçi Elçin nəinki «ədəbi-elmi mühitimizin qayğıları ilə yaşayır, həm də bu prosesə yön və istiqamət verir». Əvvəllər görkəmli tənqidçilər Məmməd Arif, Məmməd Cəfər, Cəfər Cəfərov, Abbas Zamanov, Əziz Mirəhmədov, Yaşar Qarayevin gördüyü iş, elmi-ədəbi yük indi də xalq yazıçısı, filologiya elmləri doktoru, professor Elçin Əfəndiyevin missiyasına çevrilmişdir. Elçin bu gün də ədəbiyyatla, tənqidlə, teatr sənəti ilə sıx təmasdadır.

Yazıçı-tənqidçi Elçin hansı özünəxas cəhətlər ilə seçilir? Millilik, bəşərlik, müasirlik, novatorluq, beynəlmiləçilik. Azərbaycan teatr sənətinin Elçin kimi sənətkarlara böyük tələbatı, ehtiyacı vardır. Azərbaycan ədəbi, ictimai, mədəni fikir tariximizdə xüsusi rolu və yeri olan Elçini xalqa, ədəbiyyata, sənətə sevdiren isə vətəndaşlıq heysiyyəti, azərbaycançılıq mövqeyidir.